

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ

UZUN TEZİ

"MÜDAHALE"

Kılavuz Öğretmen: Zühal BALOĞLU

Öğrenci Adı: Ahmet

Soyadı: Nazlı

Numarası: D-001129-0013

Sözcük Sayısı: 3451

Araştırma Konusu: Ömer Zülfü Livaneli'nin "Son Ada" adlı yapıtında topluma ve doğaya müdahale olgusunun kurgu karakterleri üzerinden incelenmesi

ÖZ:

Bu çalışma, Uluslararası Bakalorya Programını bitirme tezi olarak A1 Türk Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanmıştır. Ömer Zülfü Livaneli'nin "Son Ada" adlı yapıtındaki topluma ve doğaya müdahale olgusunun kurgu karakterleri üzerinden incelenmesi, araştırma konusudur. 'Giriş' bölümünde bu tür müdahalelerin nasıl olabileceği üzerinde kısaca durulmuş, yapıtın konusu özetlenmiş ve müdahale olgusunun özellikle karakterler üzerinden inceleniş nedeni açıklanmıştır. 'Gelişme' bölümünde kurgu karakterleri altı ayrı altbaşlığa ayrılmıştır. Karakterlerin özellikleri ve yaşadıkları olaylar aracılığı ile topluma ve doğaya müdahale olgusu, figürler bağlamında incelenmiştir. 'Sonuç' bölümünde ise müdahalenin ortaya çıkardıkları, incelenen figürlerin de yardımıyla açıklanmış ve özetlenmiştir.

Sözcük Sayısı : 90

İÇİNDEKİLER :

1. GİRİŞ.....	3
2. GELİŞME.....	4
2.1 Başkan.....	5
2.2 Yazar.....	7
2.3 Halk.....	9
2.4 Anlatıcı.....	10
2.5 Martılar.....	11
2.6 Bakkalın Sakat Çocuğu.....	13
3. SONUÇ.....	15
4. KAYNAKÇA.....	17

Araştırma Konusu: Ömer Zülfü Livaneli'nin "Son Ada" adlı yapıtında topluma ve doğaya müdahale olgusunun kurgu karakterleri üzerinden incelenmesi

GİRİŞ :

Dünya üzerindeki her bir birey belirli bir düzenin ya da rejimin bir parçası olarak, o düzenin kuralları ve sınırları çerçevesinde yaşar. Çoğu toplumsal düzende belirlenmiş olan bu kuralları çiğnemek suç sayılır ve bu kuralları karşısına alan, kurallarla uzlaşmayan kişi aynı zamanda düzene ve huzura da karşı çıkmış sayılır. Yaptığı şeye göre yine kanunlarca ona uygun görülen cezaya çarptırılır. Yani hiç kimse düzenin karşısında sınırsız haklara ve özgürlüklere sahip değildir. Bu ilk bakışta bireyin özgür olma hakkını elinden alan ve onun yaşantısına müdahale eden bir şey gibi gözükse de, her toplumda o toplumun iyiliği ve refahı için belirlenmiş bu kurallar mevcuttur ve bu kuralların esası; birinin haklarının başladığı yerde, bir başkasının özgürlüğünün bitmesidir. Huzurlu bir yaşam ortamı için bu kaçınılmaz bir şart olarak görülür. Oysa topluma ya da bireye müdahalenin zararlı boyutlara taşındığı an, tek bir kişinin kendi çıkarları, istekleri ve zevkleri doğrultusunda başka kimsenin fikrine önem vermeyip kendi düşüncelerini direktmesi, tüm topluma onları uygulatması ve sonuçlarına hep beraber katlanmayı mecbur kılmasıdır. Bu müdahaleyi yapabilecek yegane kişiler ise o toplumun başında en yüksek mertebeye sahip kişilerdir, bir başka deyişle o toplumun yöneticileri.

Ömer Zülfü Livaneli'de "Son Ada" romanında yıllarca ülkesinde yöneticilik yapmış politik ve kişisel ihtiraslarla dolu bir başkanın emekliye ayrıldıktan sonra, kendi kendine huzurlu ve dünyadan çok uzakta içine kapanık şekilde yaşayan küçük bir adaya yerleşmeye karar verişini ve bu adaya taşındıktan sonra kendi fikirleriyle adım adım ve yavaş yavaş bu adayı zehirleyişine ve adayı felaketine sürükleyişine yer vermiştir. Odak figürün hükmetme, yönetme, yönlendirme isteği sadece toplumla sınırlı değildir. Toplumun dışında doğayı da hakimiyeti altına alabileceğini düşünür. Livaneli, romanında topluma ve doğaya müdahalenin

sonuçlarının ne denli büyük olabileceğini gözler önüne sermiştir. Bu çalışma da Livaleli'nin romanında ele aldığı ana konu olan topluma ve doğaya müdahale olgusuna yoğunlaşmıştır.

Livaneli, yapıtında kendisini tanrısal bir anlatıcı konumuna koymak yerine romanı adada yaşayan halkın içinden sıradan birinin ağzından anlatmıştır. Yani yapıtta bizzat olaylara tanıklık eden birinin duygularına ve onun yaşanan olaylarla ilgili gözlemlerine, fikirlerine ve aynı zamanda kendi başından geçen olaylara yer verilmiştir. Kurgu bizzat bir figürün ağzından anlatıldığı ve yaşanan olayların figürleri nasıl etkilediği ön plana çıktığı için bu çalışmada da topluma ve doğaya müdahale olgusu yine figürler üzerinden incelenecektir.

GELİŞME:

Topluma ya da doğaya belki de her ikisine birden müdahale bilinçli ya da bilinçsiz olarak çoğu kişi tarafından yapılan bir şeydir. Çünkü müdahale etme ve yönetme arzusu her insanda içgüdüsel olarak var olan bir duygudur. İnsandan insana bu içgüdü'nün boyutlarını belirleyen şey ise bazı insanlar için başkalarına saygı duyarak bu duygularını bastırabilmiş olması, bazıları için ise başkalarının yaşantısına müdahale edebilecek güce sahip olmamasıdır. "Son Ada" romanında ise adaya emekliliğinden sonra yerleşen başkan, önceki hayatında birçok insanın yaşantısına müdahalelerde bulunmuş hem bu duygusunu kontrol altına alamamış; hemde bunu yapabilecek güce, yeteneğe sahip birisidir. (Burada yetenekten kastedilen şeyin ne olduğuna daha sonra değinilecektir.) Başkanın adaya olan müdahalesinin sonucu herkes için genel anlamda kaçınılmaz bir felaket olsa bile etkileri farklılıklar gösterir. Bu bağlamda incelenecek figürleri altı başlığa bölmek mümkündür. İlk olarak yaşanacak tüm olayların sorumlusu başkan, sonrasında ise her şeyin farkında olan ve 'insanlar arasından' başkanın karşısında durmaya çalışan bir aydın; yazardır. Ardından gelen gruplar ise; hiçbir şeyden haberi olmayan halk, halkın içinden biri olan anlatıcı, başkanın asıl düşmanları aynı zamanda

adanın asıl sahipleri olan martılar ve romanın hem en edilgen hem de en etkili kişisi olmayı başaran bakkalın sakat çocuğudur.

2.1 Başkan:

"Yok etmeye programlı bir darbeci" Zülfü Livaneli kendi yarattığı kurgu karakterini, kendi cümleleriyle işte böyle tanımlamıştır. Başkan daha önce de bahsedildiği gibi hırs ve ihtiraslarla dolu yöneticilik yıllarının ardından emekliye ayrılıp yaşamak için huzurlu, sessiz, sakin ve kalabalıklardan uzak bir yer arayışına girmiştir. Sonuç olarak tam da aradığı gibi bir yer olan bu adada sınırlı sayıda evlerden birinin sahibinin ölümüyle birlikte, evin boşa çıktığı duymuş ve yaşamak için bu cennet adayı seçmiştir. Başkan bu adaya yerleşmeden önceki yöneticilik hayatında sıkı bir yönetici olmasıyla bilinmekte olup aynı zamanda birçok insanın da hayatlarına zararlı anlamda müdahalelerde bulunmuştur. Ona bu müdahaleleri mümkün kılan şey ise sahip olduğu politik güçtür. Hemen hemen her politikacının sahip olduğu bu politik güç; insanlarla konuşma, onları kendi yanına çekebilme, gerektiğinde hiç kaygılanmadan yalan söyleyebilme ve kendi çıkarlarına bütünüyle ters durumları bile yaptığı konuşmalarla insanları ikna ederek lehine çevirebilme yeteneğidir. Başkada bu politik güç fazlasıyla var olup, bu gücü kullanmasını da çok iyi bilmektedir. Adada, ada sakinlerine fikirlerini kabul ettirmeyi, en haksız olduğu durumlarda bile olayları çevirip kendini haklı çıkarmasını sağlayan şey işte bu politik güçtür. Yıllarca çıkarları için kullandığı ve ustalaştığı bu gücünü dünyadan habersiz bir şekilde, kendi halinde ve olaylar üstünde düşünmeyi ve sorgulamayı unutmuş insanlar üzerinde kullanmak ise onun için hiç de zor olamamıştır. Adaya adımını attığı andan itibaren konuşmalarıyla, giyimiyle ve duruşuyla ada halkını etkilemeyi başarmış ve sonrasında yapacağı faaliyetler için kendisine bir zemin hazırlamıştır. Sürekli olarak 'düzen' den, adada hakim olan düzensizlikten ve bu düzensizliğin ortaya

çıkardığı kaos ortamından bahsetmektedir. Odak figür kimsenin fikrini almadan bu düzensizliği gidermenin yollarını aramaya başlamış ve yine kimseden fikir almadan bu kararlarını hayata geçirmeye başlamıştır bile. İlk yaptığı iş olarak ada halkı tarafından çok sevilen üzeri ağaç dalları ve yapraklarıyla kaplı yürüyüş yollunu budattığında, bunu görenler başkanın adamlarına hiçbir şey yapamamış, onlara engel olamamışlardır. Bir süre sonra öfkeyle bu durumu başkanla konuşmaya gittiklerinde, başkanın onlara düzen üstüne yaptığı etkileyici konuşmanın ardından yine seslerini çıkartamamışlardır hatta aralarından başkana hak verenler bile çıkmıştır. Bu başkanın politik gücünün ne denli yüksek olduğunun ve onun bu gücü kullanmasını çok iyi bildiğinin bir göstergesidir. Bu durum aynı zamanda saf insanların politikacılar tarafından kolaylıkla kandırılabilceğini de gözler önüne sermiştir.

Aynı zamanda başkan stratejik ve taktiksel düşünüp bu düşünceleri doğrultusunda hareket eden birisidir. Bunu açıklayan en büyük hareketi ise adanın kanunen sahibi olan bir numarayı kendi yanına çekişidir. Bunu yaptıktan sonra geri kalan halkı da kontrol altında tutmak hiç zor olmamıştır. Çünkü adanın hukuken sahibi olan bir numara istediği an istediği kişileri adadan atmakta özgürdür. Başkan adaya yerleşene dek adada yaşayan kimse, bir numara da dahil olmak üzere, bir numaranın elinde bulundurduğu bu hakkın onlar için bir tehdit olabileceğini düşünmemiş böyle bir olasılığı akıllarının ucundan bile geçirmemiştir. Eskiden eşit ve bir aile şeklinde yaşayan insanlar arasında başkanla birlikte sınıfsal farklılıkların ve ayrımların da doğduğunun bir belirtisidir. Artık kimse bir numaraya karşı gelebilecek durumda değildir, çünkü bu adadan gitmek zorunda kalma düşüncesi bile adadaki herkesi korkutmaya yetmektedir.

Başkan toplumları kontrol altına alabilmek konusunda ustalaşmış bir politikacıdır ve küçük bir adada yaşayan saf ve cahil insanları kontrol altına almak hiç de zor olmayacaktır ki aynen düşündüğü gibi bu amacına ulaşması oldukça kolay olmuştur. Fakat bu sefer başkan bile atladığı, düşünemediği ve daha önce hiç karşılaşmadığı bir şeyle de karşı karşıyadır. Bu adayı

kontrol altına almak için burada yaşayan insanları kontrolüne almak yeterli olmayacaktır. Adanın kontrolünü ele geçirmek için yenmesi gereken bir diğer unsur ise doğadır. Başkan daha önce doğaya hiç müdahalede bulunmamıştır ve bu konuda tecrübesizdir. Aynı zamanda ada halkı da yaşadıkları bu adada yıllardır hayvanlara ve doğaya karışmamış, onlarla iç içe yaşamayı başarmışlardır. Oysa şimdi doğaya bir müdahale söz konusudur ve doğaya müdahale etmek topluma müdahale etmek kadar kolay olmayacaktır. Romanda doğanın gücü martılar üzerinden yansıtılmıştır. Başkanın adada yaptığı değişikliklere belki ada halkının ses çıkaracak gücü yoktur, fakat martılar bu duruma sessiz kalmayacak, başkanla ve fikirleriyle savaşacaklardır. Çünkü başkan gerek tehditleriyle, gerekse de yaptığı konuşmalarıyla ada halkının üzerinde bir baskı oluşturup üstünlük kurmayı başarsa da doğa karşısında bu tür bir baskı kurması mümkün değildir.

2.2 Yazar:

Romanda yazar halkın içindeki aydın kesimi yansıtmaktadır. İçerisinde bulunduğu saf, cahil ve dünyadan habersiz ada halkının aksine her şeyin farkında ve bilincinde olan birisidir. Başkanı önceden de tanımaktadır, onun bu adaya gelmeden önceki faaliyetleri ve çalışma yöntemlerinden de haberi vardır. Bu yüzden adayı bekleyen felaketlerin de önceden farkındadır ve bu düşüncelerini en yakın dostu olan 'anlatıcı' ile paylaşır. Fakat başkanın asıl niyetini gizleyen hoş ve insancıl tavırları karşısında en yakın arkadaşı bile yazara inanmakta güçlük çeker ve başkanın anlattığı gibi korkunç biri olabileceğini ve tüm adayı bir felakete sürükleyeceğini aklından dahi geçirmez. Oysa olaylar aynen yazarın tahmin ettiği gibi gerçekleşir. Bu sebeple yazar başkanın adaya gelişinden itibaren hiç ortalarda gözükmez, kimseye konuşmaz ve kendini halktan soyutlar. Fakat yaptığı büyük bir yanıştır. Bu durum biraz da bildiğini paylaşmayan, halkı aydınlatmayı görev bilmeyen, içine dönük yaşamayı,

küsmeye seçen aydınlara eleştiri olarak değerlendirilebilir. Çünkü yazar ada halkını uyarmak yerine suskunluğu seçer.

Sonrasında ise bu tutumunun adanın adım adım sürüklendiği felaketin çözümüne hiçbir faydasının olmadığını oysa onun bir aydın olarak görevlerinin olduğu, bu görevler içinden en önemlisinin de halkı uyarmak yani 'aydınlatmak' olduğunun bilincine varır. Odak figür, önce başkanın yaptıklarına karşı gelir, onunla sözlü münakaşalara girer ve her seferinde de haklı çıkar. Fakat ada halkı artık başkana öylesine inanmıştır ki tüm bunlara rağmen hala başkana hak vermeye devam edebilir. Çünkü artık başkan ada halkı üzerinde tüm politik gücünü kullanarak büyük bir baskı kurmuştur.

Yazarın buradaki en büyük yanlışı olacakları en başından beri bildiği halde suskunluğu seçmesi; ada halkına en başından henüz başkan akıllarını zehirlemeye başlamadan onlarla ilk olarak konuşmamasıdır. Belki de başkandan kaçmak, onu görmemek yerine henüz insanları etkisi altına almamışken karşına çıkmış olsaydı her şey çok farklı olabilirdi.

Yazar bir aydın olarak görevini olmasını gerektiği gibi yerine getirememiştir çünkü başkanın karşısına çıktığı zaman artık çok geçtir. Ada halkı başkana karşı sonsuz bir gücen kazanmıştır bile. İlerleyen zamanlarda sesi çok çıkmaya başlayan ve yanında hiçbir destekçisi olmayan yazarın ise başkan tarafından adadan sürülmesi hiç de zor olmamıştır. Romanın ilerleyen kısımlarında, yazar eski hayatında düzene karşı çıkan, bu yönde eylemler yapan ve bu yüzden aranan ve tutuklanması gereken biri olduğu anlaşılır. Zaten başkanı önceden tanınması ve adaya verebileceği zararları önceden görmesi de yine bu yüzdendir. Başkan bunu kullanarak yazarı ihbar ederek, adadan aldırılmış ve karşısında direnen tek kişiyi kendi yöntemlerince ortadan kaldırmıştır. Yazar adadan götürülürken buna karşı çıkan bir tek kişi bile olmamıştır, çünkü tüm ada halkı başkana olan güvenleri sebebiyle yazarın gerçekten de suçlu ve adalete teslim edilmesi gereken birisi olduğuna inanmıştır. Yazarın ilk zamanlarda başkana ses

çıkarmayışı, olayları yalnızca uzaktan izlemesi ve suskunluğu seçmesi sonunda kendi başını yakmıştır.

2.3 Halk:

Adada yaşayan halk daha önce de değinildiği üzere dış dünyayla alakası olmayan kendi kendine yaşayan aralarında hiçbir kavga ya da düşmanlık bulunmayan huzurlu ve mutlu insanlardan oluşur. Bu toplum adada bulunan sınırlı sayıda eve boşken yerleşen, şanslı insanlardır. Bir numaralı evde ise ona ailesinden kalma bu adanın sahibi yaşamaktadır. Bir numara gayet sevecen ve insancıl birisidir, adanın kapılarını dışarıdan gelen tanımadığı insanlara sonuna kadar açmış ve onlarla bu adada dostça yaşamayı başarıp hiçbirinin üzerinde herhangi bir üstünlük kurmaya çalışmamıştır. Böylece ortaya birbirine dost, herkesle iyi geçinen, kavgaların görülmediği bir topluluk çıkmıştır. Aynı zamanda tüm bu insanlar içerisinde buldukları adanın doğasına ve birlikte yaşadıkları tüm canlılara saygı göstermiş, onların yaşam alanlarına en ufak bir müdahalede bile bulunmamışlardır. Adada kimse kimsenin üstünde hiçbir nedenle baskı kurmamış, herkes kendi istediği bir şekilde özgürce yaşamıştır. Bu bir sorun gibi gözükse de hepsi birbirine saygı ve sevgiyle davrandığı için herhangi bir düzene ihtiyaç duymamışlardır.

Fakat bu huzurlu ortam başkanın adaya gelişiyle birlikte bozulmuştur. Başkanın sürekli sözünü ettiği şey bu adaya bir düzen oturtulmasının gerekliliğidir. Ona göre adada düzensizliğin ortaya çıkardığı bir kaos egemendir. Bu kaosu gidermenin tek yolu da kendisinin alışık olduğu büyük devletlerin yönetim şeklini bu küçük adaya da uygulamaktır. Bunu yapabilmek için ise halkı da kendi görüşlerinin doğruluğuna inandırması gerekmektedir. Bu alandaki her girişiminde başarıya ulaşır çünkü saf ve hiçbir şeyden haberi olmayan ada halkını kandırmak çok kolaydır. Başta bir numara olmak üzere kendi görüşlerini benimsettiği

kişiler yavaş yavaş halkın diğer kısmından ayrılmaya başlar; hepsi birer birer başkana benzemeye, onun gibi giyinmeye, onun gibi düşünmeye çalışır.

Başlarda başkana katılmayan, yaptıklarını saçma bulan ve o zamana kadarki işleyişten memnun olanlar olsa bile yaşanan olayları başkanın kendi istediği yöne çekmesi, ve konuşmalarıyla onları etkilemesiyle neredeyse tüm ada halkı başkanın tarafına geçer. Başkanın fikirlerini onaylamayan ve ona katılmayan kişiler ise ona karşı gelemezler çünkü yaptıkları her hata onlar için bu adadan atılma riski taşımaktadır. Artık bir numara gücünün farkındadır ve bu gücü kullanmaktan çekinmemektedir. Başkana karşı gelmek isteyenler ise toplumda azınlık kısmını ve güçsüz olan kısmı oluşturmaktadır. Fikirlerini belirtmeleri eskisi kadar kolay değildir çünkü artık toplumda sınıf farkları ortaya çıkmıştır.

2.4 Anlatıcı:

Aslında bu başlık altında sadece anlatıcıyı değerlendirmek yanlış olur çünkü en az onun kadar sevgilisi de etkin bir figürdür. Öncelikle anlatıcıyı ele almak gerekirse, yazarın adadaki tek dostudur. Bu nedenle yazar öngördüğü her şeyi ona anlatmıştır. Anlatıcı ise başlarda ona inanmakta zorluk çekmesine rağmen sonrasında olanları kendi gözleriyle görerek ve yaşayarak ona hak vermeye başlamıştır, cennet adaları yavaş yavaş ellerinin altından kaymaktaydı. Fakat yazarın aksine anlatıcı tüm olanların farkında olmasına rağmen başkana başkaldıramayacak kadar silik biri olarak kalacaktır. Ta ki her şey olup; adanın sonu gelene kadar. Ada ile ilgili kararların hep birlikte alındığı buluşmalarda yazar arkadaşının tüm isteklerine ve ısrarlarına rağmen sesini çıkaramayacaktır. Bunun sebebi ise bu adadan atılma riskini göze alamayacak olmasıdır, çünkü bu ada onun ve sevgilisinin son çaresidir. Sevdiği kişiyi kaçırp buraya getirmiştir ve bir daha şehre geri dönemezler. Fakat buna rağmen ve onun aksine sevgilisi sessizliğini yazar dışında bozan ve başkana karşı gelme cüretinde

bulunan tek kişidir. O da aynen yazar gibi başkanı tanımakta ve eskiden yaptıklarını bilmektedir, dolayısıyla adayı bekleyen felaketlerin farkında olup bir şeyler yapmak ister fakat sevdiği adam yani anlatıcı dahil olmak üzere kimseden destek bulamaz ve düşünceleri başkanı eğlendiren birer alay konusu olmaktan öteye gidemez. Ona destek veren birkaç kişi olsa bile özellikle yazarın başına gelenleri gördükten kimse daha fazlasına cesaret edemez. Bu, toplumlar ya da bireyler üzerinde kurulan korku egemenliğinin ne denli büyük olabileceğini gösterir.

2.5 Martılar:

"Adanın asıl sahipleri". Martılar bu adada insanlardan çok öncelerden beri varlıklarını sürdürmekteydi ve hala da sürmekte olup adanın asıl asıl sahipleri olma özelliğini gösterirler. Ada halkı şimdiye kadar hiçbir zaman ve hiçbir şekilde onların yaşam alanlarına girmemiş ve onlara herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Hatta anlatıcı onların avlandığı sularda balık tutmaya gidildiği zaman dönüş yolunda bunun karşılığı bir rüşvet niteliğinde teknelerin etrafında uçuşan martıların kendileri için tuttıkları balıklarla beslendiğini söyler. Bu martılara duyulan saygının en üst boyutudur. Ada halkı onlara müdahale edip, zarar vermediği sürece martılar da kendi kendilerine yaşayıp gitmekte ve ada halkına hiçbir şekilde zarar vermemekte, onlar da insanlara müdahale etmemekteydi. Adaya sonradan yerleşmiş insanlar ile martılar arasında mükemmel bir uyum ve denge vardır. Ne martılar ne de insanlar birbirinin yaşantısına karışır.

Fakat başkanın ada ile ilgili fikirleri arasında martıların yaşadığı harika koyların boşa gittiği ve oralara adaya gelir sağlayacak turistik merkezlerin kurulabileceği vardı ve bu konuda adanın hukuken sahibi olan bir numarayı da ikna etmeyi başarmıştı. Planladığı şey ise martıları o koylardan gönderip, oraları temizleyip turistik aktivitelere açık hale getirmektir. Bu

plan bir numaranın da aklına yattıktan hemen sonra hızlıca uygulamaya geçildi. Başkan zaten yürüyüş yolunun ağaçlarının budanmasının ardından küçük torununa saldıran martılara daha önceden öfkeli olduğu için martı katliamı fikri ona oldukça mantıklı gelir. Hemen birkaç gün içinde başkanın adamları ve bu katliama katılan bazı ada sakinleri ellerinde tüfeklerle, anlatıcının sevgilisi ve ona katılan diğer kişiler tarafından protesto edilseler bile, kendilerinden başka kimsenin görüşüne saygı göstermeyip bu katliama başladılar. Böylece ada tarihi boyunca ilk kez martıların yaşamlarına dışarıdan bir müdahalede bulunmuş oldu.

Romanda martılar hem düşünerek hem de içgüdüleriyle hareket eden canlılar olarak betimlenmiştir. Bu özelliklerini kullanarak yalnızca başkanla kalmayıp, tüm ada halkına karşı, karşı saldırıya geçmeleri de çok uzun sürmemiştir. Martılar başkanın aklına bile getiremeyeceği bir saldırıda bulunmuştur, başkan bugüne kadar hiç doğayı karşısına almamıştır. Doğanın Başkanına karşı olan tepkisi herhangi bir toplumdaki, insanlardan çok daha şiddetli olduğu görülür. Martıların saldırısıyla birlikte uzun bir süre kimse evinden dahi çıkamamış, ne yapacaklarını bilemez halde öylece kalakalmışlardır. Başkan da martıları yenmenin tahmin ettiği kadar kolay olmayacağını anlamıştır.

Başkanın martı katliamıyla ilgili diğer planı ise onların kökünü kurutmak denebilecek bir faaliyet olan yumurtalarını parçalamaktır ve bu sefer bu etkinliğe adadan çok daha fazla insan katılacaktır çünkü martıların saldırıları sırasında çoğunun eşyalarına zarar gelmiş, yaralananlar olmuş, hatta denizdeyken saldırıya yakalanan bir ada sakini hayatını kaybetmiştir. Aslında tüm bu olanlardan başkanın ve onun planlarının, kendilerinin suçlu olduğu gayet ortada ve çok açık olmasına rağmen, başkanın konuşma yeteneğini kullanarak onlara olayları sanki kendilerinin hiçbir suçu yokmuş ve tüm sorun martıların gibi anlatmış ve buna inandırmıştır. İşte bu yüzden martı katliamına öncekinden çok daha fazla adalı katılmıştır.

Fakat martıları ortadan kaldırmak yumurtalarını kırarak da mümkün olmamıştır. Bu eylemin ardından martı saldırıları şiddetini daha da arttırmış ve martıların zekasını kanıtlarmışçasına yumurtaları kırılan anne martılar intihar eylemcisi olarak evlerin camlarını kırarak ölü bedenlerini evlerin içlerine atmaya başlamışlardır.

Başkanın tüm olanlar karşısında geriye kalan tek planı ise adaya çok sayıda tilki getirtmektir. Çünkü martıların doğadaki en büyük düşmanları tilkilerdir. Adada tilki sayısının artmasıyla birlikte martı sayısında doğrudan bir düşüş olacaktır. Başkan bu sefer haklıdır, getirttiği tilkiler ile birlikte gün be gün martıların sayısında gözle görülür bir azalma olmuş ve sonunda nerdeyse hiç martı kalmadı denebilecek bir boyuta ulaşmıştır. Fakat başkan adadaki doğal dengeyi bozmuştur. Eğer bir türün sayısı ciddi miktarda azalırsa, bu türün avladığı ve onunla beslendiği türde de bir o kadar artış olacaktır ki martıların doğada en büyük besini yılanlardır. Adada martıların katledilmesiyle yılan sayısı hızla artmış ve ada halkı daha önce hiç karşılaşmadığı bir problemle karşı karşıya kalmıştır. Evlerini yılanlar basmış ve rahatça yaşayamaz hala gelmişlerdir.

Şimdi ise bozulan bu dengeyi düzeltmek gerekir fakat ne var ki bu mümkün olmayacaktır çünkü tilkiler çok hızlı üreyen hayvanlardır ve mağaralarda saklandıkları için onları bulmak, avlamak çok zordur. Onları saklandıkları yerden çıkartmak için başlatılan yangın ise kontrol altına alınamayıp adanın sonunu getirecektir.

2.6 Bakkalın Sakat Çocuğu:

"Bakkalın bir sakat çocuğu var. Sakat mı değil mi romanın sonuna kadar bilemiyoruz. Bu çocuk bu romanda olmasaydı, roman bu kadar büyük olamazdı." (Yaşar Kemal). Çalışma başında da belirtildiği gibi bu çocuk romanın hem en pasif hem de en etkili kişisi olmayı başarmıştır. İlk olarak karşımıza başkanın bahçesine girdiği için başkanın adamları tarafından

dövülen kişi olarak çıkar. Bu olay adada işlerin kötüye gideceğinin en büyük habercisidir, daha önce kimse kimsenin bahçesine girdiği için suçlu sayılmazdı çünkü adada bir dostluk ve güven ortamı vardı fakat bu olay insanların birbirine düşman olacağı ve o eski huzur ortamının yerini karmaşaya bırakacağı en büyük habercisiydi. Ama bunu kimse anlayamamış ve bu masum çocuğu dövdükleri için başkana ve adamlarına bir tepki göstermemişlerdir.

İkinci olarak bu çocuk karşımıza martı yumurtalarını kırma eylemi sırasında çıkar ve anlatıcının gözlemine göre o da yumurtaların üzerinde dolaşmakta ve martı katliamına destek olmaktadır. Fakat durumun aslında hiç de görüldüğü gibi olmadığı anlatıcının bakkalın tavuk kafesinde martı yumurtalarını fark etmesiyle ortaya çıkar. Çocuk yumurtaları kırmak yerine onları saklayıp martıları korumaya çalışmaktadır. Böylece adada çoğu insanın fark edemediğini küçük bir çocuk fark etmiş, öngörmüş ve olacakların önüne geçmeye çalışmıştır. Tabi ki tek bir kişinin bu çabası martılar için yeterli olmayacaktır ama en azından birileri bir şeyler yapmaktadır. Anlatıcı sonrasında ise çocuğun yumurtadan çıkan martıları bir tepeden doğaya serbest bıraktığını ve kayalıkların arasında onların uçuşlarını izlediğini gözlemlemiştir. Bakkalın çocuğu yazar ya da anlatıcının sevgilisinin yaptığı gibi başkana sözlü bir şekilde itiraz etmek yerine, belki buna gücünün yetmeyeceğini bildiği için, kendince çözüm için çabalamış, başka kimsenin yapmadığını yapmıştır. Bu masum çaba en azından anlatıcının içinde bir şeylerin harekete geçmesine yol açmıştır. Zaten bazen büyük toplumların bile harekete geçmesi için ihtiyacı olan şey ufak bir kıvılcımdır.

Bakkalın sakat çocuğunun romandaki etkinliği ise sadece bununla sınırlı değildir. Anlatıcının "ömrümün belki de en acı ve aynı zamanda da en cesur eylemi" olarak nitelendirdiği şeyi yapmıştır. Büyük bir çılgılık eşliğinde daha fazla dayanamayıp başkanın üzerine koşarak ikisinin birlikte, o martıların uçuşunu seyrettiği kayalıklardan yuvarlanarak ölümlerine neden olmuştur.

SONUÇ:

Bu çalışmada Ömer Zülfü Livaneli'nin "Son Ada" romanının temel konusu olan toplum ve doğaya müdahale olgusu romandaki figürler üzerinden incelenmiştir. Romanda hayatına bu adada devam edecek olan eski bir başkanın aday politik ve kişisel ihtiraslarıyla ne denli bir felakate sürükleyebileceği anlatılmıştır. Sonuçta bir yurdu yok eden kişilerin, küçük bir adayı da kolaylıkla yok etmesi son derece doğaldır. Adayı ülkeyi simgeleyen bir uzam olarak düşünebiliriz. Mekanın küçük bir ada olması, orada yaşayan halkın sayıca çok az olması çıkarıcı insan gerçeğini değiştirmez. Romanda yaşananlar aracılığıyla insanın olduğu her yerde çıkar ilişkilerine dayalı yıkımlar ve ayrımcılığın kolaylıkla açığa çıkabileceği sonucuna gidilebilir. Doğa da bu bağlamda yaşanan bencillikten nasibini alacaktır.

Başkanın adada yaptığı değişimlerin her figür üzerinde farklı etkileri olmuştur. Fakat tüm farklı etkilere rağmen sonuç herkes için aynıdır; eskiden yer yüzündeki cennet olarak tanımladıkları adaları yok olmuştur ve bu sonuçta hepsinin dolaylı ya da doğrudan bir payı olmuştur. Asıl suçlu, adayı bu hale getiren başkan olsa bile, en az onun kadar tüm bu olcıkları anlayıp da seslerini çıkarmayanlar ya da bir şeyler yapmak için çok geç kalanlar da en az onun kadar suçludur. En başında belki de durdurabilecekleri başkan sonrasında güçlenmiş ve durdurulamayacak bir hale gelmiştir. İşte bu yüzden başkan sadece olanların nedenidir fakat tek sorumlusu değildir. "Dünya yaşamak için tehlikeli bir yer, ama kötü insanlar yüzünden değil, bununla ilgili hiçbir şey yapmayan insanlar yüzünden." (Albert Einstein)

"Biz boyun eğdiğimiz ve adım adım içine sürüklendiğimiz zulmün ne kadar kötüleşebileceğini tahmin edemediğimiz için yenilmiştik. Daha o ağaçlar kesildiği, bakkalın masum oğlu dövüldüğü zaman ses çıkarmalı, başkaldırmalıydık. Bunu yapmamıştık. Başkanın attığı her adımı büyük bir saflıkla kabul etmiştik. Martılar ise karşı koydukları ve uzlaşmadıkları için kazanmıştı." (Livaneli, 185)

Sözcük Sayısı: 3451

KAYNAKÇA:

Livaneli, Ömer Zülfü. Son Ada. İstanbul. Remzi Kitabevi, 2008